

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

วิชาฟิสิกส์ รหัสวิชา ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การเคลื่อนที่แบบต่างๆ

เวลาเรียน 20 ชั่วโมง

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ลูกตุ้มที่ประกอบด้วยมวลขนาดเล็ก ตามอุดมคติเป็นจุด แขนงที่ปลายด้ายหรือเชือกเบา โดยธรรมชาติวัตถุแขวนห้อยในแนวตั้งเป็นตำแหน่งสมดุล เมื่อดึงวัตถุให้เอียงทำมุมเล็กๆ กับแนวตั้ง แล้วปล่อยให้วัตถุเคลื่อนที่แกว่งกลับไปกลับมา ซึ่งจะพิจารณาได้ว่าเป็นการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย โดยช่วงเวลาในการแกว่งแปรผันตามความยาวของเชือก

ผลการเรียนรู้

อธิบาย ทดลอง และคำนวณเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายคาบและความถี่ของการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
2. ทดลองเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
3. คำนวณเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
4. นักเรียนมีวินัย

สาระการเรียนรู้

1. อัตราเร็วเชิงมุมของการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
2. การทดลองคำนวณเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
3. คาบและความถี่ของการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น)

ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มสูง ปานกลาง และอ่อน โดยครูเป็นผู้จัดระดับกลุ่มนักเรียนจากการวิเคราะห์ผลการเรียนวิชาฟิสิกส์จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา

1. ชั้นตรวจสอบความรู้เดิม

1.1 นักเรียนร่วมกันตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็น ต่อไปนี้

- ✓ นับจำนวนรอบ
- ✓ การหาคาบและความถี่ของการเคลื่อนที่
- ✓ สมการกราฟเบื้องต้น
- ✓ การหาความชันของกราฟเส้นตรง

1.2 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปประเด็นต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาแล้ว มาอธิบายและทดลองการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

1.3 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ

2. ชั้นสร้างความสนใจ

2.1 นักเรียนและครูร่วมกันสนทนา เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า “ลูกตุ้มของนาฬิกา ถ้าผู้ประดิษฐ์ต้องการเพิ่มหรือลดความยาวของเชือก การแกว่งจะเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร” เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยยังไม่เน้นถูกผิด ครูยังไม่สรุปแต่ทิ้งไว้ให้เป็นประเด็นคำถามให้นักเรียนคิด

2.2 แจ้งให้นักเรียนทราบว่า จะได้ศึกษาเกี่ยวกับ การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

3. ชั้นสำรวจและค้นหา

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติการทดลองเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคาบกับความยาวของเชือก ในใบชุดกิจกรรมที่ 9 และศึกษาใบความรู้ที่ 9 ประกอบการสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูล และศึกษาตัวอย่างการคำนวณเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายจากใบความรู้ที่ 9

3.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย ตรวจสอบข้อมูลและแก้ปัญหาในใบงานที่ 9.1

4. ชั้นอธิบาย

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการปฏิบัติการกิจกรรมหน้าชั้นเรียนจนครบทุกกลุ่ม

4.2 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติการทดลองตามใบชุดกิจกรรมที่ 9

4.3 นักเรียนร่วมกับครูสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มตามใบงานที่ 9.2 ลงในสมุดจดบันทึก

5. ขยายความรู้

5.1 นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากการอธิบาย และการคำนวณแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย และปริมาณต่างๆ โดยครูใช้สื่อสไลด์ประกอบการสอน

5.2 นักเรียนสืบค้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย จากหนังสือเรียนและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.3 นักเรียนทำแบบฝึกทักษะที่ 9 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

6. ประเมิน

6.1 ครูทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มของนักเรียน โดยการให้นักเรียนตอบคำถาม เช่น

- จากการทดลองการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ทำให้ทราบอะไรบ้าง
- มวลของลูกตุ้มมีผลต่อการแกว่งหรือไม่

6.2 นักเรียนและครูร่วมกับสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ประเด็นคำถาม เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามที่ว่า “คาบการแกว่งของลูกตุ้ม และความยาวเชือกมีความสัมพันธ์กันอย่างไร”

6.3 ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาการของนักเรียน โดยให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย จำนวน 10 ข้อ

7. นำความรู้ไปใช้

นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ในชีวิตประจำวัน

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	คะแนน	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์ผ่าน
1. ด้านความรู้ (จ. 1)	10 5	แบบทดสอบ ใบงานที่ 9.1	ร้อยละ 50
2. ด้านทักษะ (จ. 2,3)	5 5	แบบฝึกทักษะที่ 9 ใบชุดกิจกรรมที่ 9	ร้อยละ 50
3. ด้านคุณลักษณะ (จ. 4)	5	แบบสังเกตพฤติกรรม	ร้อยละ 50
รวมคะแนน	30		

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย จำนวน 10 ข้อ
2. ใบความรู้ที่ 9 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
3. ใบชุดกิจกรรมที่ 9 การทดลองการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
4. ใบงานที่ 9.1 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
5. ใบงานที่ 9.2 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน
6. แบบฝึกทักษะที่ 9 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
7. สื่อสไลด์ประกอบการสอน เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย
8. หนังสือเรียนฟิสิกส์เพิ่มเติม ของ สสวท.
9. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E – Book) เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

1. ผลการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายธีรคนย์ โพธิ์คำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้จัดทำแผน นายธีรณัย โพธิ์คำ ตำแหน่ง ครู โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม
 รายวิชา ฟิสิกส์ รหัสวิชา ว 31201 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2.0 หน่วยเวลาที่ใช้สอน 4 ชั่วโมง/สัปดาห์

ระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ปฏิบัติในระดับดีมาก 3 หมายถึง ปฏิบัติในระดับดี
 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับพอใช้ 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับควรปรับปรุง
 0 หมายถึง ไม่ปรากฏการปฏิบัติ

รายการ	ระดับคุณภาพของการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
1. ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับหลักสูตรสถานศึกษา					
1.1 ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1.2 ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
2. กิจกรรมการเรียนรู้					
2.1 กิจกรรมตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้					
2.2 กิจกรรมครอบคลุมสาระการเรียนรู้					
2.3 เนื้อหาในกิจกรรมมีความถูกต้อง					
2.4 กิจกรรมมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน					
2.5 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ					
2.6 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง					
2.7 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง					
2.8 กิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์					
3. สื่อการเรียนรู้					
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระ					
3.2 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น รวดเร็วขึ้น					
3.3 ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์					

รายการ	ระดับคุณภาพของการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
3.4 เกื้อหนุนให้ผู้เรียนที่มีความสนใจ ความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันให้เรียนรู้ได้ เท่าเทียมกัน					
3.5 ผู้เรียน ผู้สอน จัดทำ/พัฒนาสื่อเอง					
4. การประเมินผลการเรียนรู้					
4.1 การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้					
4.2 การประเมินครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ และผลงาน					
4.3 วัดความสามารถในการอ่าน เขียน					
4.4 วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์					
4.5 มีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์					
คะแนนรวม					
คะแนนเฉลี่ย (คะแนน ÷ 20)					

ความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายพิรพงษ์ พงศ์ศาสตร์)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม

ชุดสื่อประสมที่ 9
เรื่อง การแกว่งของตุกตุ้มอย่างง่าย

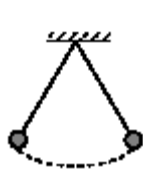
วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ทับอักษร ก ข ค หรือ ง
ในกระดาษคำตอบให้ตรงกับข้อที่นักเรียนเลือกตอบ

1. นอตขนาดเล็กผูกด้วยสายเอ็นแขวนไว้ให้สายยาว L ซึ่งสามารถเปลี่ยนให้มีค่าต่างๆ ได้ คาบของการแกว่ง T ของนอตจะขึ้นกับความยาว L อย่างไร ก. T^2 เป็นปฏิภาคโดยตรงกับ L ข. T เป็นปฏิภาคโดยตรงกับ L ค. T^2 เป็นปฏิภาคโดยตรงกับ L^2 ง. \sqrt{T} เป็นปฏิภาคโดยตรงกับ L	4. พิจารณาข้อความใดผิดของการแกว่งของลูกตุ้มนาฬิกาอย่างง่าย ก. เป็นการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย ข. เป็นการเคลื่อนที่แบบซ้ารอยเคม ค. มีอัตราเร็วคงที่ ง. มีพลังงานคงที่
2. ลูกตุ้มนาฬิกาแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย พบว่าผ่านจุดต่ำสุด ทุกๆ 2.1 วินาทีคาบของการแกว่งของลูกตุ้มนี้เป็นไปตามข้อใด ก. 2.1 เฮิร์ตซ์ ข. 4.2 เฮิร์ตซ์ ค. 6.3 เฮิร์ตซ์ ง. 8.4 เฮิร์ตซ์	5. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับคาบของลูกตุ้มอย่างง่าย ก. ไม่ขึ้นกับความยาวเชือก ข. ไม่ขึ้นกับมวลของลูกตุ้ม ค. ไม่ขึ้นกับแรงโน้มถ่วงของโลก ง. มีคาบเท่าเดิมถ้าไปแกว่งบนดวงจันทร์
3. ถ้าต้องการให้ลูกตุ้มนาฬิกาอย่างง่ายแกว่ง 30 รอบ ในเวลา 60 วินาที ต้องใช้ความยาวสายแขวนกี่เซนติเมตร ($\pi^2 \approx 10$) ก. 0.25 ข. 2.5 ค. 25 ง. 250	6. จากการทดลองเรื่องลูกตุ้มอย่างง่าย ได้ความสัมพันธ์ของคาบกับความยาวเชือกเป็นกราฟชนิดใด ก. กราฟวงกลม ข. กราฟเส้นตรง ค. กราฟพาราโบลา ง. กราฟไฮเพอร์โบลา

7. ลูกตุ้มมวล 0.5 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.4 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมา แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จงหาอัตราเร็วเชิงมุม ก. 2 เรเดียนต่อวินาที ข. 3 เรเดียนต่อวินาที ค. 4 เรเดียนต่อวินาที ง. 5 เรเดียนต่อวินาที 8. ลูกตุ้มมวล 0.5 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.4 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมา แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จงหาความถี่การแกว่ง ก. $3/2\pi$ เฮิรตซ์ ข. $5/2\pi$ เฮิรตซ์ ค. $7/2\pi$ เฮิรตซ์ ง. $9/2\pi$ เฮิรตซ์	9. ลูกตุ้มมีความยาว 0.4 เมตร แกว่งในอัตรา 0.6 รอบต่อวินาที ถ้าต้องการให้ความถี่ของการสั่นเปลี่ยนเป็น 1.0 รอบต่อวินาที ลูกตุ้มต้องมีความยาวกี่เมตร ก. 0.144 เมตร ข. 0.24 เมตร ค. 0.31 เมตร ง. 0.42 เมตร 10. การแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่ายของลูกตุ้ม ถ้าเพิ่มความยาวเชือกเป็น 4 เท่าของเดิม คาบการแกว่งจะเป็นกี่เท่าของเดิม ก. 2 เท่า ข. $2\sqrt{2}$ เท่า ค. 4 เท่า ง. $4\sqrt{2}$ เท่า

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ข้อ	คำตอบ
1	ก
2	ข
3	ง
4	ก
5	ข
6	ก
7	ง
8	ข
9	ก
10	ก

ใบความรู้ที่ 9

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ลูกตุ้มอย่างง่ายคือ ลูกตุ้มที่ประกอบด้วยมวลขนาดเล็ก ตามอุดมคติเป็นจุด แขนงที่ปลายด้ายหรือเชือกอ่อน โดยธรรมชาติวัตถุแขวนห้อยในแนวตั้งเป็นตำแหน่งสมดุล เมื่อดึงวัตถุให้เอียงทำมุมเล็กๆ กับแนวตั้งแล้วปล่อยให้วัตถุเคลื่อนที่แกว่งกลับไปมา ซึ่งจะพิจารณาได้ว่าเป็นการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย

ถ้าแกว่งลูกตุ้มมวล m ผูกกับเส้นเชือกยาว L เอียงเป็นมุม θ เปรียบเทียบกับแนวตั้ง

ลูกตุ้มมวล m จะมีแรงสองแรงกระทำต่อมวล m คือ น้ำหนักของลูกตุ้ม mg และแรงในเส้นเชือก T ซึ่งทำมุม θ เปรียบเทียบกับแนวตั้ง ดังรูป 1. สองแรงนี้รวมกันได้แรงลัพธ์เป็น $mg \sin\theta$ ตามแนวเส้นสัมผัสซึ่งตั้งฉากกับเส้นเชือก

เนื่องจากแรง mg สามารถคิดแยกออกเป็น 2 แรงในแนวตั้งฉากกัน ดังรูป จะเห็นว่าแรง $mg \sin\theta$ เป็นแรงที่ดึงมวล m กลับสู่ตำแหน่งสมดุล ให้แรงนี้เป็นแรง F ขณะที่ $mg \cos\theta$ มีขนาดเท่ากับ T ทำให้เชือกตึงยาวเท่าเดิม เมื่อคำนึงถึงทิศด้วย แรงลัพธ์ F คือ

$$F = -mg \sin\theta$$

ถ้ามุม θ เป็นมุมเล็กๆ การเคลื่อนที่ที่โค้งประมาณได้ว่าเป็นเส้นตรง คือ การกระจัด x และ

$$\sin\theta = \frac{x}{L}$$

จะได้

$$F = -mg \frac{x}{L}$$

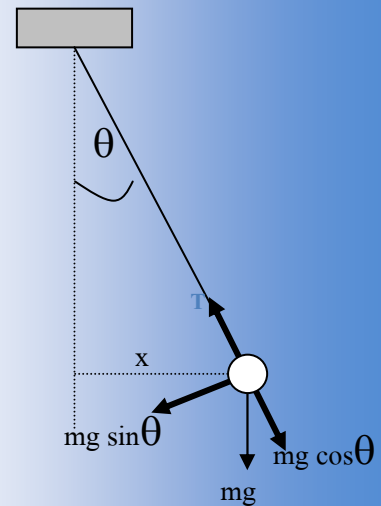
จากกฎการเคลื่อนที่ข้อที่สองของนิวตัน

$$F = ma$$

จะได้

$$-mg \frac{x}{L} = ma$$

$$a = -\frac{g}{L} x$$

รูป 1. ลูกตุ้มแกว่งทำมุม θ

จะเห็นว่า ความเร่งของลูกตุ้มแปรผันตรงกับการกระจัด และมีทิศตรงกันข้ามการแกว่งของลูกตุ้มจึงเป็นการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่ายด้วย เนื่องจากอัตราเร่งของการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย

คือ $a = -\omega^2 x$

ดังนั้น $-\omega^2 x = -\frac{g}{L} x$

$\omega^2 = \frac{g}{L}$, และ $\omega = 2\pi f$

จะได้ $f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{g}{L}}$

และ $T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$

สมการ $T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$ อาจนับว่าเป็นสมการที่ทำนายคาบของลูกตุ้มอย่างง่ายจากที่

ได้วิเคราะห์มาตามหลักการของการเคลื่อนที่ที่ต้องเป็นไปตามกฎของนิวตัน

สรุปการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จึงอาจจะเขียนได้ในรูปที่ซึ่งมีการกระจัดเป็นฟังก์ชันของเวลา

$x = A \cos \omega t$ *****

$v = \omega A \sin \omega t$ *****

$v = \omega \sqrt{A^2 - x^2}$ *****

$v_m = \omega A$ *****

$a = \omega^2 A \cos \omega t$ *****

$a = \omega^2 x$ *****

$a_m = \omega^2 A$ *****

ตัวอย่าง ลูกเหล็กทรงกลมมวล 1 กรัม แกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย มีแอมพลิจูด 2 มิลลิเมตร ความเร่งที่จุดปลายของการแกว่งมีค่า 8×10^3 เมตรต่อ(วินาที)²

- ก. จงหาความถี่ของการแกว่ง
- ข. จงหาความเร็วที่จุดสมดุล
- ค. จงหาความเร็วเมื่อวัตถุมีการกระจัด 1.2 มิลลิเมตร
- ง. จงเขียนสมการแสดงแรงที่กระทำต่อลูกเหล็กทรงกลมให้เป็นฟังก์ชันของตำแหน่ง และเวลา

วิธีทำ ก. หาความถี่ของการแกว่ง

$$\text{จาก } a_m = -\omega^2 A$$

$$\text{คิดเฉพาะขนาด } a_m = \omega^2 A$$

$$\omega = \sqrt{\frac{a_m}{A}}$$

$$\omega = \sqrt{\frac{8 \times 10^3 \text{ m/s}^2}{2 \times 10^{-3} \text{ m}}} = 2 \times 10^3 \text{ rad/s} = 2,000 \text{ rad/s}$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$f = \frac{\omega}{2\pi} = \frac{2000}{2\left(\frac{22}{7}\right)} = \frac{7000}{22} = 3.18 \times 10^2 \text{ Hz}$$

ข. หาความเร็วที่จุดสมดุล

$$\text{จาก } v_m = \omega A$$

$$v = (2,000 \text{ rad/s})(2 \times 10^{-3} \text{ m})$$

$$v = 4 \text{ m/s}$$

ค. หาความเร็วเมื่อวัตถุมีการกระจัด 1.2 มิลลิเมตร

$$v = \omega \sqrt{A^2 - x^2}$$

$$v = (2,000 \text{ rad/s}) \sqrt{(2 \times 10^{-3} \text{ m})^2 - (1.2 \times 10^{-3} \text{ m})^2}$$

$$v = 3.2 \text{ m/s}$$

ง. เขียนสมการแสดงแรงที่กระทำต่อลูกเหล็กทรงกลมให้เป็นฟังก์ชันของตำแหน่ง และเวลา

เขียนสมการแสดงแรงที่กระทำต่อลูกเหล็กทรงกลมให้เป็นฟังก์ชันของตำแหน่ง

$$\text{จาก } F = ma$$

$$F = m(-\omega^2 x)$$

$$F = -(1 \times 10^{-3})(2,000)^2 x$$

$$F = -4,000 x \quad \text{ฟังก์ชันของตำแหน่ง}$$

เขียนสมการแสดงแรงที่กระทำต่อลูกเหล็กทรงกลมให้เป็นฟังก์ชันของเวลา

$$\text{จาก } F = ma$$

$$F = m(-\omega^2 A \cos \omega t)$$

$$F = -(1 \times 10^{-3})(2,000)^2 (2 \times 10^{-3}) \cos 2,000t$$

$$F = -8 \cos 2,000t \quad \text{ฟังก์ชันของเวลา}$$

ตัวอย่าง ลูกตุ้มมวล 0.5 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.9 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมาแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จงหาอัตราเร็วเชิงมุมในการแกว่ง ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

วิธีทำ จากสมการ

$$\omega = \sqrt{\frac{g}{L}}$$

$$\omega = \sqrt{\frac{10}{0.9}}$$

$$\omega = 3.33 \text{ เรเดียนต่อวินาที}$$

ตัวอย่าง ลูกตุ้มมวล 1 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.4 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมาแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จะแกว่งด้วยคาบเท่าใด ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

วิธีทำ จากสมการ

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$$

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{0.4}{10}}$$

$$T = 0.4\pi \text{ วินาที}$$

ตัวอย่าง ลูกตุ้มแขวนด้วยเชือกยาว 1 เมตร แกว่งไปมาด้วยคาบ 2 วินาที ถ้าลูกตุ้มแขวนด้วยเชือกยาว 16 เมตร จะแกว่งด้วยคาบเท่าไร

วิธีทำ จากสมการ

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$$

จะได้ $\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{L_1}{L_2}}$

แทนค่า $\frac{2}{T_2} = \sqrt{\frac{1}{16}}$

$$\frac{2}{T_2} = \frac{1}{4}$$

$$T_2 = 8 \text{ วินาที}$$

ใบชุดกิจกรรมที่ 9

วิชา ฟิสิกส์ 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การทดลองการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

วันที่ทำการทดลอง

ผู้ทำการทดลอง 1

2

3

4.

5.

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคาบและความยาวของลูกตุ้ม
 2. เพื่อหาค่าความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก

อุปกรณ์การทดลอง

- ลูกตุ้มอย่างง่ายทำด้วยนอต 1 ตัว
- สายเอ็นยาว 1 เมตร
- ไม้หนีบแบบไม้หนีบแฉวนเสื่อผ้า
- นาฬิกาจับเวลา
- ไม้เมตรหรือสายวัด

วิธีการทดลอง

1. ยึดลูกตุ้มด้วยไม้หนีบแฉวนเสื่อวางบนหนังสือหนา 2 - 3 เล่มบนขอบโต๊ะ ให้สายลูกตุ้มพันขอบโต๊ะ และยึดไม้แฉวนไม่ให้เลื่อนด้วยเทป
2. วัดความยาวของเส้นเอ็น ให้วัดจากจุดล่างของที่หนีบถึงจุดศูนย์กลางของลูกตุ้ม และบันทึกผล
3. แกว่งลูกตุ้มและจับเวลา และจับเวลา 20 รอบ จำนวน 3 ครั้ง และบันทึกผล
4. เปลี่ยนค่าความยาวของเส้นเอ็น รวม 6 ค่า โดยทุกค่าของความยาวของสายเอ็นจับเวลา 20 รอบ จำนวน 3 ครั้ง และบันทึกผล
5. หาค่าเฉลี่ยเวลาทั้ง 3 ครั้ง แล้วจึงหาคาบ หรือเวลาที่ใช่แกว่งครบรอบ (เวลาเฉลี่ยหาร 20)

ผลการทดลอง

ความยาว สาย(l) (cm)	เวลา 20 รอบ (s)				คาบ(T) (s)	T ² (S)
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	เฉลี่ย		

ตอนที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์ของคาบและความยาวของลูกตุ้ม

- 1) เขียนกราฟความสัมพันธ์ระหว่าง T(แกนตั้ง) และความยาว (แกนนอน) พร้อมลากเส้นแนวโน้ม
- 2) เขียนกราฟความสัมพันธ์ระหว่าง T²(แกนตั้ง) และความยาว (แกนนอน) พร้อมลากเส้นแนวโน้มของกราฟ
- 3) หาความชันของกราฟที่เป็นกราฟเส้นตรง และเขียนสมการกราฟ พร้อมกับแสดงวิธีการคำนวณ

ตอนที่ 2 หาค่าความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก

จากสมการกราฟเส้นตรง $y = mx + c$ ในการทดลองนี้สามารถเขียนสมการได้ว่า $T^2 = kL$ เมื่อ k เป็นค่าคงตัวของการแปรผันจะเป็น ความชันของกราฟเส้นตรงที่ผ่านจุด (0,0) จะได้สมการคือ ในการทดลองนี้ค่าความชันของกราฟระหว่าง T² กับ l หาได้เท่ากับ s²/m

จาก $T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$ ยกกำลังสองจะได้ $T^2 = \frac{4\pi^2}{g} L$

ดังนั้นเมื่อเทียบกับการคิดเชิงทฤษฎี ค่า ความชัน คือ $\frac{4\pi^2}{g}$ เพื่อคำนวณหาค่า

$g = \dots\dots\dots \text{m/s}^2$

วิธีการคำนวณ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปผล และอภิปรายผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำถาม จากกราฟ T กับ 1 เป็นกราฟชนิดใด และกราฟ T^2 กับ 1 เป็นกราฟชนิดใด และความสัมพันธ์นี้มีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 9.1

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

1. ลูกตุ้มมวล 0.1 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.4 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมาแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จงหาอัตราเร็วเชิงมุมในการแกว่ง ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

วิธีทำ จาก $\omega = \sqrt{\frac{g}{L}}$

$\omega = \sqrt{\frac{\dots\dots\dots}{\dots\dots\dots}}$

$= \dots\dots\dots$ เรเดียนต่อวินาที ตอบ

2. มวล 1 กิโลกรัมผูกด้วยเชือกยาว 0.1 เมตร ถูกจับให้แกว่งอย่างอิสระแบบ SHM จะมีคาบของการแกว่งกี่วินาที ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

วิธีทำ จาก $T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$

$T = \dots\dots\dots$

$T = \dots\dots\dots$ วินาที ตอบ

3. ลูกตุ้มมวล 0.1 กิโลกรัม ผูกติดกับเชือกยาว 0.4 เมตร ถูกแกว่งให้เคลื่อนที่กลับไปกลับมาแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย จงหาความถี่ของการแกว่ง ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

วิธีทำ จาก $f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{g}{L}}$

$f = \dots\dots\dots$

$f = \dots\dots\dots$ เฮิรตซ์ ตอบ

4. ลูกตุ้มนาฬิกาสองอันยาวไม่เท่ากัน อันสั้นมีคาบการแกว่ง 3 วินาที อันยาวมีสายแขวนเป็น 2 เท่าของอันสั้น ดึงลูกตุ้มทั้งสองให้ทำมุมเล็กๆ แล้วปล่อยมือ อันยาวจะมีคาบการแกว่งกี่วินาที

วิธีทำ เมื่อ T_1 คือ คาบการแกว่งของอันสั้น

T_2 คือ คาบการแกว่งของอันยาว

จากความสัมพันธ์ของคาบกับความยาว

$$\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{L_1}{L_2}}$$

$$\dots\dots\dots = \dots\dots\dots$$

$$\dots\dots\dots = \dots\dots\dots$$

$$T_2 = \dots\dots\dots \text{ตอบ}$$

5. ลูกตุ้มแขวนด้วยเชือกยาว 1 เมตร แกว่งไปมาด้วยคาบ 2 วินาที ถ้าลูกตุ้มแขวนด้วยเชือกยาว 9 เมตร จะแกว่งด้วยคาบเท่าไร

วิธีทำ จากความสัมพันธ์ของคาบกับความยาว

$$\frac{T_2}{T_1} = \sqrt{\frac{L_2}{L_1}}$$

$$\dots\dots\dots = \dots\dots\dots$$

$$\dots\dots\dots = \dots\dots\dots$$

$$T_2 = \dots\dots\dots \text{ตอบ}$$

เฉลยใบงานที่ 9.1

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ข้อ 1. 5 เรเดียนต่อวินาที

ข้อ 2. 0.2π วินาที

ข้อ 3. $\frac{5}{2\pi}$ เฮิรตซ์

ข้อ 4. $3\sqrt{2}$ วินาที

ข้อ 5. 6 วินาที

ใบงานที่ 9.2

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

1. ลูกตุ้มถูกแขวนไว้กับเพดานห้องด้วยเชือกเบาเส้นหนึ่ง โดยลูกตุ้มอยู่สูงจากพื้น 2 เมตร นักเรียนต้องการทราบความสูงของห้องนี้ถึงเพดานซึ่งเขาไม่มีเครื่องมือวัดความยาวเลย เขาจึงทำการทดลองดึงลูกตุ้มออกมาเล็กน้อยแล้วปล่อยให้แกว่งกลับไปกลับมา 10 รอบจับเวลาได้ 20 วินาทีพอดี จากข้อมูลนักเรียนคนนี้สามารถหาความสูงของห้องได้หรือไม่ อย่างไร

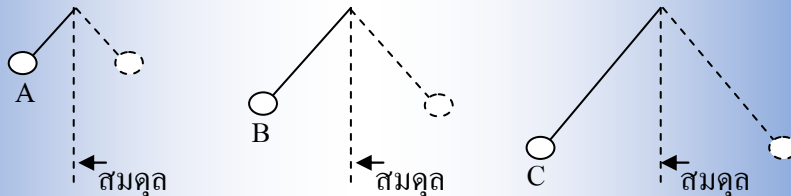
.....

.....

.....

.....

2. นำมวล A, B และ C มาทดลองการแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย โดยแขวนด้วยเชือกเบาและไม่ยืด แต่ความยาวเชือกไม่เท่ากัน ดังรูป ผลการทดลองคาบการแกว่งจะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. เมื่อใช้มวล 3m, 2m และ m มาทดลองการแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย โดยใช้ความยาวเชือกเท่ากัน คาบการแกว่งของการทดลองครั้งนี้เป็นอย่างไร เพราะอะไร

.....

.....

.....

4. การแกว่งนาฬิกา ลูกตุ้มที่เข็มนาฬิกาเดินเร็วกว่าเวลาจริงควรทำอย่างไร

.....

.....

เฉลยใบงานที่ 9.2

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ข้อ 1. สามารถหาได้ โดยการหาความยาวของเชือกจากสมการ $T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g}}$

แล้วนำความยาวที่ได้รวมกับความสูง 2 เมตร ได้ความสูงของห้องประมาณ 3 เมตร ($\pi^2 \approx 10$)

ข้อ 2. คาบการแกว่งจะต่างกัน ขึ้นอยู่กับความยาวของเชือก นั่นคือ คาบการแกว่งของเชือก C มากกว่าคาบการแกว่งของเชือก B และคาบการแกว่งของเชือก B มากกว่าคาบการแกว่งของเชือก A

ข้อ 3. คาบการแกว่งเท่ากัน เพราะ คาบการแกว่งไม่ขึ้นอยู่กับมวลของลูกตุ้ม

ข้อ 4. ปรับสายของลูกตุ้มนาฬิกาให้ยาวขึ้น

แบบฝึกทักษะที่ 9

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

1. การแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่ายของลูกตุ้ม ถ้าเพิ่มความยาวเชือกเป็น 4 เท่าของเดิมคาบการแกว่งจะเป็นกี่เท่าของเดิม
2. การแกว่งแบบฮาร์มอนิกอย่างง่ายของลูกตุ้ม ถ้าเพิ่มความยาวเชือกเป็น 2 เท่าของเดิมความถี่การแกว่งจะเป็นกี่เท่าของเดิม
3. วัตถุเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่ายรอบจุดสมดุล โดยมีอัตราเร็วสูงสุด 5 เซนติเมตรต่อวินาที โดยมีคาบเท่ากับ 2π ขณะที่วัตถุที่วัตถุมีอัตราเร็ว 3 เซนติเมตรต่อวินาที วัตถุอยู่ห่างจากจุดสมดุลเท่าใด

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 9

วิชา ฟิสิกส์ ว 31201

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ข้อ 1. 2 เท่า

ข้อ 2. $\frac{1}{\sqrt{2}}$ เท่า

ข้อ 3. 4 เซนติเมตร

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

คำชี้แจง ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงที่สังเกตได้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน

กลุ่ม ที่	ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรม				รวม
		มีวินัย				
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
รวมคะแนน						
ค่าเฉลี่ย						
ร้อยละ						

ลงชื่อ ผู้สังเกต

(.....)

...../...../.....

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน

- 4 หมายถึง ระดับ ดีมาก
- 3 หมายถึง ระดับ ดี
- 2 หมายถึง ระดับ ปานกลาง
- 1 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง

แบบประเมินทักษะปฏิบัติการทดลอง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

คำชี้แจง ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงที่สังเกตได้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน

กลุ่ม ที่	ชื่อกลุ่ม	รายการประเมิน																รวม	
		กระบวนการ กลุ่ม				การดำเนินการ ทดลอง/ รวบรวม ข้อมูล				การใช้เทคนิค ในการทดลอง				การสรุปผล การทดลอง					
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1		
1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
		รวมคะแนน																	
		ค่าเฉลี่ย																	
		ร้อยละ																	